

Onderwerp: Presikhaaf: conceptbegroting 2014

Ons kenmerk: 13RV000111

Programma(speerpunt): Leren & Werken

Nummer: 9

Elst, 12 november 2013

AAN DE RAAD

1. Samenvatting

Onlangs is van Presikhaaf de conceptbegroting 2014 ontvangen. De raad wordt gevraagd zijn gevoelens hierover kenbaar te maken.

Door de aanhoudende recessie zijn de financiële ontwikkelingen van Presikhaaf Bedrijven vertraagd ten opzichte van eerdere begrotingen. Voor het jaar 2014 verwacht Presikhaaf een negatief resultaat na bestemming van € 8.176.000. Door het ontbreken van eigen weerstandsvermogen, zou dit voor Overbetuwe een extra bijdrage van € 541.000 betekenen.

In de begroting is weergegeven hoe de financiën van de entiteiten Beschermd Werken (BW), Arbeidsmarkttoeleiding (AMT) en het totale Presikhaaf zich t/m 2017 ontwikkelen. Het geschetste beeld is allerm minst rooskleurig. Voor BW wordt zelfs op lange termijn (na 2017) nog een structureel negatief exploitatietekort van ca. € 4,5 miljoen verwacht. De entiteit AMT laat op langere termijn een bescheiden positief exploitatieresultaat zien (2017: € 0,3 mln).

In de conceptbegroting wordt gewerkt met een aantal aannamen. Deze aannamen vormen tegelijk ook risicofactoren, zoals de min of meer verplichte inkoop van een groot aantal trajecten bij AMT voor de "overige doelgroepen". Deze factoren kunnen leiden tot een verder oplopend tekort.

De begroting van Presikhaaf is de weerslag van een strategie die het bedrijf de komende jaren wil gaan voeren (Stip op horizon). In de begroting wordt geanticipeerd op een toekomstscenario waarbij Presikhaaf zich ontwikkelt tot een mensontwikkelbedrijf voor de brede doelgroep. De deelnemende gemeenten zijn momenteel echter nog volop bezig met de bepaling van hun strategie rond de Participatiewet en de positionering van Presikhaaf Bedrijven. Deze keuzes grijpen mogelijk in op de begroting van Presikhaaf en de frictiekosten van het herstructurerings traject.

2. Waarom naar de raad

De gemeente Overbetuwe is een van de deelnemende gemeenten in het werkvoorzieningschap Presikhaaf Bedrijven. Door middel van periodieke rapportages worden de deelnemende gemeenten geïnformeerd over de ontwikkelingen bij Presikhaaf. Recentelijk is verschenen de conceptbegroting 2014. In dit voorstel geven wij u onze reactie op deze rapportage. U wordt gevraagd voor 1 december 2013 uw gevoelens over de conceptbegroting 2014 schriftelijk aan Presikhaaf kenbaar te maken, waarna het Algemeen Bestuur (AB) de begroting 2014 definitief vaststelt. Omdat de raadsvergadering staat gepland op 7 januari 2014, is inmiddels aan Presikhaaf bericht dat de datum van 1 december 2013 wordt overschreden en dat uw conceptgevoelens (op basis van de voorbereidende vergadering van 17 december 2013) voorafgaand aan de AB-vergadering kenbaar wordt gemaakt.

3. Doelstelling en beoogd meetbaar effect.

Door de financiële situatie bij Presikhaaf kritisch en op de voet te blijven volgen, kan tijdig worden ingespeeld op dreigende financiële nadelen voor de gemeente. Dit is van belang omdat de gemeente Overbetuwe net als de andere deelnemende gemeenten vanwege de Gemeenschappelijke Regeling garant staat voor de exploitatietekorten wanneer deze niet door Presikhaaf zelf kunnen worden opgevangen.

Wij willen u als raad inzicht geven in de:

I conceptbegroting 2014 van Presikhaaf Bedrijven

II strategie van Presikhaaf Bedrijven en de gemeente Overbetuwe

zodat u onderbouwd uw gevoelens aan het Algemeen Bestuur kenbaar kunt maken.

4. Argumenten en alternatieven

I Conceptbegroting 2014 van Presikhaaf Bedrijven

Begroting algemeen

De economische ontwikkelingen zijn niet conform de verwachtingen van eerdere begrotingen uitgekomen. De gevolgen van de recessie zijn groter dan eerder verwacht. De economische vooruitzichten voor de korte termijn zijn matig (geen groei van de economie, consumentenvertrouwen blijft laag en oplopende werkloosheid). Hierdoor zijn de financiële ontwikkelingen van Presikhaaf Bedrijven vertraagd ten opzichte van eerdere begrotingen. Dit heeft tot ook gevolg dat het operationeel resultaat zoals weergegeven in de meerjarenraming van de voorgaande begroting slechts vertraagd kan worden bereikt.

De gemeentelijke SW-bijdrage zal teruglopen, mede als gevolg van de bezuinigingen op de SW-vergoeding van het Rijk. Men moet daarbij bedenken dat binnen enkele jaren het verschil tussen SW-vergoeding van het Rijk en salariskosten SW zo'n € 5.000 negatief zal zijn. Weliswaar lopen de salariskosten e.d. ook terug vanaf 2015 (wanneer de WSW "op slot gaat") maar dat kan niet voorkomen dat het subsidieresultaat jaarlijks negatiever wordt.

De begroting 2014 is op een aantal aspecten wezenlijk anders vormgegeven dan de begrotingen van voorgaande jaren. In de begroting is weergegeven hoe de financiën van de entiteiten BW (Beschermd Werken), AMT (Arbeidsmarkttoeleiding) en het totale Presikhaaf zich tot en met het jaar 2017 ontwikkelt. Voor het jaar 2014 verwacht Presikhaaf een negatief resultaat na bestemming van € 8.176.000. Door het ontbreken van eigen weerstandsvermogen, komt dit tekort op grond van de geldende gemeenschappelijke regeling voor rekening van de deelnemende gemeenten. Ook de komende jaren zullen nog extra bijdragen in het resultaat nodig blijven. De daadwerkelijke hoogte ervan is nog onzeker vanwege de vele ontwikkelingen die op dit moment spelen rondom de invoering van de Participatiewet en de rol daarbij van de sociale werkvoorziening.

Het beeld dat in de begroting wordt geschetst is allerm minst rooskleurig. Voor BW wordt in 2017 een negatief exploitatieresultaat verwacht van € 4,7 miljoen. Op de wat langere termijn is nog steeds sprake van een structureel negatief exploitatietekort van ca. € 4,5 miljoen. Presikhaaf Bedrijven vraagt gemeenten om dit structurele verlies vooraf te compenseren met een gemeentelijke bijdrage. De entiteit AMT laat in de begroting op langere termijn een positief exploitatieresultaat zien. In 2017 is naar verwachting sprake van een beperkt positief resultaat van ca. € 0,3 miljoen. Presikhaaf Bedrijven stelt in zijn conceptbegroting voor dit positieve resultaat toe te voegen aan het weerstandsvermogen. Voor Presikhaaf als geheel wordt in 2017 een exploitatietekort begroot van ca. € 4,4 miljoen. Gelet op de nog grotere tekorten in de jaren 2014 t/m 2016 en het ontbreken van enig weerstandsvermogen, komt het tekort voor rekening van de deelnemende gemeenten.

Standpunt gemeente

Voor Overbetuwe betekent het tekort in de begroting 2014 een extra bijdrage van € 541.000. Onder punt 6C financiën staat weergegeven wat de verwachte jaarlijkse aanvullende

gemeentelijke bijdragen van de gemeente Overbetuwe zullen zijn. Uit de begroting is af te leiden dat Presikhaaf ervan uit dat de gezamenlijke gemeenten vanaf 2014 weer vooraf een bijdrage gaan betalen van totaal zo'n € 6,5 mln. Dat wijkt af van het eerdere besluit om in enkele jaren tijd de gemeentelijke bijdrage juist af te bouwen tot € 0 in 2014. Het opnieuw introduceren van zo'n regeling is gunstig voor de kasgeldpositie en leningenportefeuille van Presikhaaf. Bovendien zal dat achteraf bij het vaststellen van de jaarrekening minder discussie opleveren. Maar voor de gemeenten levert het per saldo niets op.

Zoals bekend, is de afgelopen jaren het eigen vermogen van Presikhaaf tot 0 gereduceerd. In beginsel zou Presikhaaf dan ook opnieuw een weerstandsvermogen moeten gaan vormen om in moeilijke tijden exploitatietekorten te kunnen opvangen. Presikhaaf stelt voor om het mogelijk positieve resultaat van AMT aan te wenden voor de vorming van een nieuw weerstandsvermogen. Gezien de moeizame financiële situatie, nu en de komende jaren, en de vele onzekerheden rond de invoering van de Participatiewet in 2015 zijn wij geen voorstander van deze constructie. Op dit moment achten wij het onwenselijk dat gemeenten meebetalen in het exploitatietekort van BW terwijl een eventueel overschot bij AMT wordt gebruikt om daar een financiële buffer op te bouwen.

Wij stellen voor in uw gevoelen het volgende mee te geven:

- dat wij ons grote zorgen maken over de ontwikkeling van het financiële resultaat van Presikhaaf voor 2014 en de jaren daaropvolgend en zijn dan ook kritisch ten aanzien van de bedrijfsvoering. Weliswaar groeit het onderdeel AMT naar een positief exploitatieresultaat, maar lijkt BW blijvend tekorten te schrijven.*
- de financiering van het structurele tekort op BW middels een bijdrage vooraf raden wij af om daarmee een efficiency-prikkel op de bedrijfsvoering binnen Presikhaaf Bedrijven en transparantie op het exploitatieresultaat te behouden.*
- in dit stadium vinden wij het onverstandig om weerstandsvermogen op te bouwen, aangezien er nog veel onduidelijk is rond de inrichting van Presikhaaf na 2014.*

Risico's in de begroting

In de conceptbegroting wordt gewerkt met een aantal aannamen. Deze aannamen vormen tegelijk ook risicofactoren. Deze factoren kunnen ertoe leiden dat het tekort verder oploopt tot circa € 7 miljoen negatief in 2017.

Het gaat onder meer om:

- realisering van het aantal beoogde plaatsingen.
- stijging van de gemiddelde loonwaarde (van 50% nu naar 75% in 2017). Dit houdt in dat de productiviteit van medewerkers met de helft gaat stijgen en dat de opbrengsten naar rato zullen oplopen.
- inkoop door gemeenten van trajecten voor "overige doelgroepen" (€ 1,8 mln. tot € 3,5 mln. jaarlijks, bekostigd uit het zgn. Participatiebudget).
- samenwerking met AWBZ-instellingen levert Presikhaaf Bedrijven jaarlijks 1,8 miljoen euro op, die met ingang van 2015 gefinancierd moeten worden vanuit het gemeentelijke WMO-budget.

Daarnaast signaleren wij de volgende risico's binnen de begroting:

- mensen die met behoud van uitkering drie maanden aan de slag gaan leveren naar verwachting 8 tot 10 euro per uur aan opbrengsten op voor Presikhaaf Bedrijven. Deze opbrengsten vallen volledig toe aan Presikhaaf Bedrijven (en dus niet naar de gemeente of de uitkeringsgerechtigde). In de huidige markt kunnen de opbrengsten lager uitvallen, omdat de tarieven onder druk staan;
- als gevolg van CAO-afspraken kunnen de loonkosten van het (regulier) personeel nog stijgen.

Standpunt gemeente

Presikhaaf gaat ervan uit dat de deelnemende gemeenten in 2014 trajecten voor 'overige doelgroepen' zullen inkopen bij AMT. Dit met een waarde van € 1,8 tot € 3,5 mln (aandeel Overbetuwe is ca. 100 trajecten). In de begroting is niet uitgewerkt hoe men denkt dit te realiseren. Het benodigde volume in trajecten dat de gemeente Overbetuwe moet inkopen is niet haalbaar. De deelnemende gemeenten lijken in meer of mindere mate wel genegen om trajecten in te kopen maar willen daartoe niet verplicht worden. De raad van Overbetuwe heeft eerder aangegeven niet op basis van gedwongen winkelnering trajecten te willen inkopen.

Een andere belangrijke aanname is de beoogde samenwerking met AWBZ-instellingen op het snijvlak van beschut werk en arbeidsmatige dagbesteding. Dit is een goede ontwikkeling die inhoudelijke, organisatorische en financiële voordelen kan gaan opleveren. De doelgroepen en de werksoorten liggen immers in elkaars verlengde en door activiteiten samen te voegen zijn efficiencyvoordelen te behalen. Dat veronderstelt wel dat die instellingen in 2014 vanuit die AWBZ-middelen tot € 1,8 mln. gaan inzetten in deze samenwerking. Na de transitie in 2015 van dergelijke AWBZ-voorzieningen naar de nieuwe Wmo worden gemeenten dus indirect verantwoordelijk voor de bekostiging ervan.

Als deze conceptbegroting gerealiseerd moet worden, dan betekent dit dat gemeenten meer opbrengsten bij Presikhaaf moeten genereren. Dit lijkt haaks te staan op het principe dat inwoners centraal staan bij het organiseren van een aanbod. Dat hoeft echter niet het geval te zijn. Hoe meer Presikhaaf in staat is een concurrerend aanbod in de markt te zetten, hoe meer gemeenten genegen zullen zijn om een participatieaanbod bij Presikhaaf in te kopen. Vanuit dit perspectief wordt duidelijk dat Presikhaaf zelf de belangrijkste factor is om zijn begroting te realiseren. Slaagt Presikhaaf er niet in om een concurrerend aanbod voor de doelgroepen buiten de Wsw te formuleren, dan zal zich dat vertalen naar lagere opbrengsten.

Wij stellen voor in uw gevoelens het volgende mee te geven:

- *wij wensen ons niet op voorhand te committeren aan de verplichte afname van trajecten voor de 'overige' doelgroepen, omdat de inwoner het best passend traject mag kiezen.*
- *dit geldt ook voor de bekostiging van de nieuwe Wmo arbeidsmatige dagbesteding.*

II strategie van Presikhaaf Bedrijven en de gemeente Overbetuwe

De begroting van Presikhaaf is de weerslag van de strategie die het bedrijf de komende jaren wil gaan voeren (Stip op de horizon). In de begroting wordt geanticipeerd op een toekomstscenario waarbij Presikhaaf zich ontwikkelt tot een mensontwikkelbedrijf voor de brede doelgroep. Om de conceptbegroting en meerjarenraming te beoordelen, moeten gemeenten helder hebben wat zij beogen met de Participatiewet en hoe zij die willen (laten) uitvoeren. Het gaat in wezen om vraagstukken van "richting en inrichting" en de rol daarin van gemeenten, het huidige SW-bedrijf en andere instanties en organisaties op dit terrein. In het onderzoeksrapport van Tom de Haas Consultancy is daarom een aantal principiële vragen geformuleerd die gemeenten zullen moeten beantwoorden om de koers te bepalen.

Risico's in de omgeving van Presikhaaf

Voor Presikhaaf liggen er risico's in de omgeving van het bedrijf:

- Presikhaaf is momenteel bezig om op basis van het sociaal akkoord de strategie (Stip op de Horizon) te actualiseren. Dit kan mogelijk leiden tot wijzigingen in de strategie die onder de huidige conceptbegroting ligt;
- binnen de zogenaamde Werkkamer wordt het concept van het Werkbedrijf uitgewerkt. Dit Werkbedrijf zal naar verwachting arbeidsgehandicapten in de regio naar werk moeten begeleiden. De uitwerking van het Werkbedrijf heeft mogelijk consequenties voor de positionering van Presikhaaf Bedrijven;

- Net als de gemeente Overbetuwe bepalen de regiogemeenten momenteel elk hun strategie rond de Participatiewet en de positionering van Presikhaaf Bedrijven. Deze keuzes grijpen mogelijk in op de begroting van Presikhaaf Bedrijven en de frictiekosten van het herstructureringstraject.

Standpunt gemeente

Als gemeente nemen we de verantwoordelijkheid om samen met inwoners die het nodig hebben een kwalitatief goede en betaalbaar re-integratievoorziening in te zetten. Kwalitatief goed in de zin dat het de inwoner helpt om (weer) te participeren in de samenleving. Betaalbaar omdat de middelen om participatiedienstverlening in te kopen de komende tijd teruglopen en de doelgroepen toenemen.

Momenteel zijn wij met de koersbepaling bezig. Een eerste oriëntatie met u heeft uitgewezen dat Stip op de horizon niet aansluit bij de gewenste visie en strategie van onze gemeente. Ook wenst de gemeente zo min mogelijk risico te dragen voor de activiteiten die binnen de marktwerking vallen. In de sociaal-maatschappelijke visie van de gemeente en in de regionale sociale visie is bepaald dat uitgegaan wordt van keuzevrijheid, maatwerk en dienstverlening dichtbij de inwoner. Presikhaaf gaat echter op voorhand uit van een minimale afname van participatietrajecten voor een brede doelgroep en de dienstverlening is 'aanbodgericht'.

De omslag naar deze nieuwe situatie zal binnen Presikhaaf Bedrijven nog verder zijn beslag moeten krijgen. Als mede-eigenaar van het bedrijf kunnen we als gemeente Overbetuwe Presikhaaf nog een jaar de tijd geven om deze ontwikkeling te voltooien. In dat jaar zal Presikhaaf moeten laten zien dat zij in staat is om zich staande te houden in de Participatiemarkt. Parallel daaraan zal een nieuwe juridische structuur ingericht moeten worden die recht doet aan de verplichtingen die we als gemeente Overbetuwe voelen naar onze werknemers binnen Presikhaaf en onze collega-gemeenten binnen de gemeenschappelijke regeling en die tevens een oplossing biedt voor de financiële risico's die samenhangen met de activiteiten voor de 'overige' doelgroepen. Vanuit dit perspectief ligt het voor de hand de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de zittende groep werknemers binnen Presikhaaf Bedrijven ook gezamenlijk te blijven oppakken en de activiteiten die samenhangen met de bredere doelgroepen in een aparte juridische entiteit vorm te geven. Hierbij speelt nadrukkelijk de vraag of alle deelnemende gemeenten ook als eigenaar binnen deze nieuwe juridische entiteit willen opereren.

Wij stellen voor in uw gevoelens het volgende mee te geven:

- *de huidige samenwerking met de andere gemeenten in de regio zien wij als een goede basis om de huidige SW-werknemers in de toekomst te blijven bedienen. Hiermee geven we invulling aan de verplichtingen binnen de gemeenschappelijke regeling en komen we tegemoet aan de wens om zorgvuldig met de belangen van de zittende SW-werknemers om te gaan;*
- *voor andere doelgroepen geldt dat wij uitgaan van maatwerk en keuzevrijheid van de inwoner. Uitgangspunt is te komen tot een kwalitatief goede en betaalbaar re-integratievoorziening. We committeren ons niet op voorhand aan de verplichte afname van trajecten voor de 'overige' doelgroepen, om daarmee de hand vrij te houden om een voor de inwoner best passend traject te kunnen kiezen;*
- *de jaarschijf 2014 binnen de conceptbegroting vast te stellen voor om daarmee Presikhaaf nog een jaar de tijd te geven om zich voor te bereiden op de nieuwe markt voor de 'overige' doelgroepen;*
- *gelet op de financiële risico's rond de participatiedienstverlening voor de overige doelgroepen en de hierbij geldende lokale verantwoordelijkheid en beleidsvrijheid van gemeenten, geven we het bestuur van Presikhaaf de opdracht om in het voorjaar van 2014 een juridische structuur uit te werken die aansluit bij de participatiestrategie van*

de deelnemende gemeenten. Wij verzoeken Presikhaaf in de tussentijd geen onomkeerbare besluiten te nemen.

5. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?

Bij de reguliere momenten in de begrotingscyclus en bij het verschijnen van voortgangsrapportages zal expliciet aandacht worden geschonken aan de voortgang en ontwikkelingen rondom Presikhaaf.

6. Communicatie

De communicatie loopt via Presikhaaf.

7. Kosten, baten en dekking

De conceptbegroting van Presikhaaf Bedrijven laat voor 2014 een tekort zien van ruim € 8 miljoen. Bij het ontbreken van weerstandsvermogen komt het tekort volledig voor rekening van de deelnemende gemeenten. Voor de gemeente Overbetuwe betekent dit een bijdrage in het tekort van ca. € 0,5 miljoen.

Meerjarenraming

In de meerjarenraming verbeteren weliswaar de financiële resultaten van Presikhaaf voor de komende jaren, maar blijft er sprake van een aanzienlijke (structureel) tekort.

(Bedragen x € 1.000)	2014	2015	2016	2017
Resultaat Beschermd Werken	- 6.189	- 5.525	- 4.790	- 4.730
Resultaat Arbeidsmarkttoeleiding	- 1.159	- 1.491	- 314	+ 313
Resultaat Bedrijven	- 828	0	0	0
Presikhaaf Bedrijven (totaal)	- 8.176	- 7.016	- 5.104	- 4.417
Bijdrage Overbetuwe in tekort	541	464	338	292

Ter vergelijking: over 2012 kwam het totale verlies uit op € 16,6 miljoen (door o.a. ca. € 14,0 miljoen aan herstructureringskosten). Voor 2013 verwacht Presikhaaf volgens de financiële overzichten in de begroting 2014 een tekort van ca. € 7,5 miljoen. Voor Overbetuwe betekent dit een aanvullende bijdrage van ca. € 0,5 miljoen.

Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2013 heeft u een amendement aangenomen. Op basis daarvan wordt via de Najaarsnota 2013 een nieuwe bestemmingsreserve gevormd die met ingang van 2013 (t/m 2015), stapsgewijs wordt opgebouwd met € 0,5 miljoen per jaar (ten laste van de algemene reserve). Gezien de verwachte aanvullende bijdragen over de jaren 2013 t/m 2015 komt dat ongeveer overeen met de omvang van de betreffende bestemmingsreserve. Op wat langere termijn (vanaf 2016) is feitelijk sprake van een structurele bijdrage in het tekort van ca. € 0,3 miljoen. Deze bijdrage zal dan een plek moeten krijgen in onze begroting. In de huidige Programmabegroting 2014 die op 5 november 2013 wordt behandeld, is nog geen rekening gehouden met een toekomstige structurele bijdrage aan Presikhaaf.

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

Th. Hoex MMO

drs A.S.F. van Asseldonk

8. Relevante stukken

1. Conceptbegroting 2014 Presikhaaf

2. Raadsbesluit
3. Conceptbrief

Portefeuillehouder: G.C. Koopmans-Jacobs

Behandelend teammanager voor technische vragen: G. Gnodde, tel.: (0481) 362 300, email:
info@overbetuwe.nl